

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro
2007 m. rugsėjo 6 d. įsakymu Nr. ISAK-1790

KINO IR VAIZDUOJAMOJO MENO BENDROJI PROGRAMA MOKINIAMS, BESIMOKANTIEMS PAGAL VIDURINIO UGDYMO PROGRAMĄ

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kino ir vaizduojamojo meno (filmų kūrimo) bendroji programa (toliau – Programa) skiriama mokiniams, besimokantiems pagal vidurinio ugdymo programą.

Filmų kūrimas – meninio ugdymo dalis. Ši meninio ugdymo forma yra aktuali, paveiki ir nesudėtinga. Siūloma programa yra taikomojo pobūdžio, tad įgytą patirtį mokiniai galės lengvai pritaikyti kasdiniame gyvenime bei rinkdamiesi profesiją.

Programa skiriama mokiniams, kurie labai domisi informacinėmis technologijomis bei šiuolaikinėmis meno formomis, nori užsiimti aktyvia menine veikla bei patirti kūrybinio proceso džiaugsmą. Kurdami kino ir videomeno produktus mokiniai galėtų išsakyti savo požiūrius, jausmus, svajones, įsitikinimus ir t. t.

Pasirinkę tokią meninės saviraiškos sritį, mokiniai išmoks naudotis technine bei programine įranga, t. y. kurti vaizdą skaitmeninėmis technologijomis ir apdoroti kompiuterių programomis susipažins su pasaulinės kino ir vaizdo kultūros paveldu, žanrais, jų kūrimo ypatybėmis bei populiarinimo metodais.

Mokydamiesi pagal šią programą mokiniai įgis gebėjimų orientuotis pasauliniame kino ir videomeno produktų lobyne, skirti komercinę produkciją nuo nekomercinės, atsakingai vykdyti savo pareigas, pasidalinti darbus, prisitaikyti prie aplinkybių, nekonfliktiškai spręsti problemines situacijas, strategiškai mąstyti dirbdami, ugdysis atsakingumą, gebėjimą įvertinti savo veiklą, nes tokia ugdymo priemonė teikia išskirtinių galimybių stebėti save iš šalies.

Įgyta meninė patirtis padės jaunuoliams pritaikyti savo įgūdžius kasdiniame gyvenime ir renkantis profesiją. Mokinys pasitelkdamas menines ir technines priemones, mokės kokybiškai užfiksuoti buitinius įvykius raiškiai kalbės, mokės kurti tekstą reikiama tematika, galės rinktis vadybininko specialybę ir dirbti reklamos kūrimo srityje, rinktis kino ar televizijos operatoriaus, režisieriaus ar kitas su kinu susijusias profesijas.

Ugdytinos šios vertybinės nuostatos:

pagarba meninei kultūrai ugdoma analizuojant meno pasaulio reiškinius ir kūrinius;

atvirumas naujovėms ugdomas kūrybine veikla, naujausių komponavimo technikų bei technologijų taikymu;

pagarba kartu dirbančiajam ir tolerancija kitokiai nuomonei ugdoma organizuojant grupinius darbus, parodas, stebint ir analizuojant skirtingą kiekvieno saviraišką;

savo individualumo ir išskirtinumo supratimas ugdomas kuriant, reiškiantis tik sau būdingu, unikaliu stiliumi.

Pagrindiniai ugdytini bendrieji mokinių gebėjimai yra šie:

asmeniniai gebėjimai – per meninę kūrybinę veiklą mokiniai ugdomi pasitikėjimą savimi, iniciatyvumą, atsakingumą, kritinio mąstymo bei problemų sprendimo gebėjimus;

pilietinis sąmoningumas – analizuodami Lietuvos meninę kultūrą mokosi vertinti savo tautos laimėjimus;

mokymasis mokyti – aukštesniųjų klasių mokiniai pajėgūs dirbti savarankiškai, todėl mokytojas tik pateikia nuorodų, kur galima rasti vienokios ar kitokios reikiamos informacijos, išteklių. Kūrybinio proceso metu ugdomas mokėjimas mokyti. Pristatydami ir analizuodami savo kūrinius mokiniai ugdomi gebėjimą reflektuoti;

verslumas – kūrybinė veikla glaudžiai siejasi su išradingumu, planavimu, numatymu, reagavimu į nenumatytas situacijas, komandiniu darbu ir kitomis verslumą ugdančiomis veiklomis;

komunikavimas – įvaldydami meninės kalbos simbolius ir išreikšdami jais savo sumanymus, skleisdami savo meninę patirtį bei kūrybos produktus mokiniai bendrauja tarpusavyje, diskutuoja;

kultūrinis sąmoningumas – motyvuotai dalyvaudami kūrybos bei meno vertinimo veiklose mokiniai ugdomi teigiamas nuostatas į meninio ugdymo dalykus, aiškinasi meno svarbą asmenybės tobulėjimui, individualumo skleidimuisi, įgyja meniniam komunikavimui reikiamų žinių, specifinių ir bendrųjų gebėjimų, pažįsta ir mokosi gerbti bei vertinti kitų tautų ir kultūrų meninę raišką.

II. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI, STRUKTŪRA, VERTINIMAS

2. Programos tikslas – puoselėjant mokinių kūrybinį mąstymą ir individualumą, plėtoti meninės raiškos priemonių pažinimą bei gebėjimą taikyti jas kūryboje pasitelkiant informacines komunikacines technologijas; analizuoti ir vertinti videomeno apraiškas meniniame ir kasdieniame gyvenime.

3. Įgyvendinant tikslą siekiama, kad mokiniai:

per komandinį darbą ugdytųsi bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimus, mokytųsi derinti idėją su jos įgyvendinimo galimybėmis, plėtotų verslumo ir organizacinius gebėjimus;

tirtų, stebėtų ir fiksuotų aplinką, gamtą, emocines žmogaus būsenas bei socialinius įvykius;

analizuodami videomeno žanrus, susipažintų su įvairiu stilistiniu bei sociokultūriniu jų kontekstu (kostiumai, architektūra, grimas, interjeras ir kt.) bei plėtotų savo meninius interesus;

mokytųsi pritaikyti šiuolaikines technologijas kurdami videoprodukciją (vaizdo ir garso apdorojimo kompiuterių programomis galimybės, darbas su kamera ir apšvietimu) bei panaudotų kitų dalykų žinias (literatūros, kalbos, dailės, šokio, teatro, muzikos, visuotinių bei gamtos mokslų, fotografijos, informacinių komunikacinių technologijų ir kt.).

4. Programos struktūra apima tris veiklos sritis ir du kursus – bendrąjį ir išplėstinį.

4.1. Filmų kūrimo programa apima tris veiklos sritis:

kūryba ir IKT įrankių įvaldymas;

videoprodukcijos supratimas ir vertinimas;

kūrybos sklaida.

4.2. Mokinys gali rinktis bendrąjį arba išplėstinį programos kursą. Bendrajam kursui skiriama 4 val. per dvejus mokslo metus, išplėstiniam – 6 valandos per dvejus mokslo metus. Turinio požiūriu kursai skiriasi ne apimtimi, bet pažinimo gyliu. Išplėstinį kursą pasirinkę mokiniai atliks daugiau praktinių kūrybinių darbų, geriau pažins meninę kalbą bei raiškos būdus.

5. Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas yra neatsiejama ugdymo proceso dalis.

5.1. Meninio ugdymo veiklos ir kūrinių vertinimo paskirtis yra:

padėti mokiniams mokytis ir koreguoti mokymąsi;

padėti mokiniams įsivertinti bendruosius ir meninius pasiekimus;

nustatyti ugdymo sėkmę ir numatyti tolesnę jo eigą, išsikelti mokymosi tikslus;

apibendrinti mokymosi rezultatus, siekiant nustatyti meninį mokinių raštingumą.

5.2. Vertinami mokinių kūriniai. Kūrinys gali būti vertinamas tik tada, kai mokinys pateikia baigtą darbą. Kūriniai vertinami pagal iš anksto sutartus kriterijus. Pažymiu vertinami tik didesnės apimties, ilgesnės trukmės ar specialios paskirties kūriniai, pateikiami vieną du kartus per semestrą. Per semestrą taikomas kaupiamasis vertinimas – kaupiamas mokinių darbų aplankas, kurį analizuodamas mokinys galėtų matyti savo raidą, sėkmes ir spragas. Mokytojas inicijuoja mokinių diskusijas apie jų darbų privalumus ir trūkumus, savijautą kūrybinės veiklos metu. Tai skatina mokinių savistabos, refleksijos, mokėjimo mokytis gebėjimų ugdymąsi.

III. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS: MOKINIŲ PASIEKIMAI, TURINIO APIMTIS, TECHNINĖ BAZĖ

6. Mokinių pasiekimų lentelė

Sritis	Esminiai gebėjimai	Pasiekimai	
		Bendrasis kursas	Išplėstinis kursas
1. Kūrybinė meninė raiška ir IKT įrankių valdymas	1.1. Rasti ir iškelti kūrybinę idėją	<p>1.1.1. Mokytojo padedamas pasirenka idėją kūrybai.</p> <p>1.1.2. Mokytojo padedamas vysto idėją ir sukuria videožanrą (televizijos laidos, reportažai, muzikiniai filmukai, reklamos, videoprojekcija, animacija) atitinkančią istoriją.</p> <p>1.1.3. Savarankiškai išdėsto idėją žodžiu.</p>	<p>1.1.4. Savarankiškai išdėsto idėją raštu, numatydamas, kaip ją pritaikyti scenarijui.</p> <p>1.1.5. Suvokia ir išmano scenarijaus struktūrą.</p>
	1.2. Tinkamai pasirinkti priemonės	<p>1.2.1. Mokytojo padedamas suformuoja tinkamą komandą filmavimui organizuoti.</p> <p>1.2.2. Mokytojo padedamas idėją išreiškia scenarijumi ir pristato jį žodžiu.</p> <p>1.2.3. Tinkamai pasirenka priemonės (aktorius, techniką, filmavimo lokacijas, muziką, kostiumus ir kt.) idėjai įgyvendinti.</p> <p>1.2.4. Išmano kūrybinės komandos formavimo galimybes, jos narių pareigas ir jų darbo specifiką.</p> <p>1.2.5. Savarankiškai pritaiko literatūrinę istoriją scenarijui raštu ir žodžiu.</p> <p>1.2.6. Numato reikiamus filmui kostiumus, garso takelį, lokacijas.</p> <p>1.2.7. Įvertina sumanymo įgyvendinimo galimybes.</p>	<p>1.2.8. Tinkamai paišo kadruočių lentelę.</p> <p>1.2.9. Suvokia įvykių sekos dinamiką, dinamiškai išdėsto įvykius scenarijuje.</p>

	1.3. Įgyvendinti idėją, panaudojant tinkamas priemones, būdus, kompiuterių programas ir procesus	1.3.1. Racionaliai naudoja filmavimo techniką. 1.3.2. Mokytojo padedamas geba pradėti (nebūtinai pabaigti) televizijos laidų, reportažų, muzikovaizdžių, reklamų, videoprojekcijų filmavimą. 1.3.3. Pasirengia filmavimui kaip kūrybinės komandos narys. 1.3.4. Dirba komandoje: atsakingai atlieka savo pareigas, pasidalina darbus, nekonfliktiškai sprendžia problemines situacijas, prisitaiko prie aplinkybių filmuojant.	1.3.5. Tinkamai parenka garso takelį, kostiumus, vietą. 1.3.6. Savarankiškai pradeda filmavimą, istoriją filmuoja nuosekliai ir iki galo. 1.3.7. Perkelia nufilmuotą medžiagą į montažinę. 1.3.8. Valdo vaizdo montavimo programą. 1.3.9. Parenka estetiškus montavimo efektus.
2. Kino ir videomeno suvokimas ir vertinimas	2.1. Apibūdinti ir analizuoti meninę kūrybą estetiniu, kultūriniu ir socialiniu aspektais	2.1.1. Stebėdamas savo ir draugų sukurtas ištraukas įvardina jų žanrus (televizijos laida, reportažas, muzikovaizdis, reklama, videoprojekcija, animacija). 2.1.2. Geba išsakyti savo nuomonę ir įspūdžius, vadovaudamasis sutartais kriterijais, vartoja tinkamą meninės kalbos žodyną. 2.1.3. Apibūdina videomeno rūšis.	2.1.4. Vartoja tinkamą meninę kalbą, geba išskirti keletą ryškiausių Lietuvos ir užsienio kino ir videomeno kūrėjų. 2.1.5. Geba išvelgti praeities stilių ir masinės kultūros įtaką Lietuvos ir užsienio šalių šiuolaikinio videomeno produkcijai.
3. Kūrybos sklaida	3.1. Pritaikyti kūrybinius meninius bei technologinių	3.1.1. Mokytojo ar draugų padedamas dalyvauja sukurtos meninės produkcijos populiarinimo kampanijoje.	

	įrankių valdymo gebėjimus ir žinias	3.1.2. Savarankiškai organizuoja savo sukurtos kino ir vaizdo produkcijos premjerą: pasirenka reklamos koncepciją, populiarinimo metodus.	3.1.3. Savarankiškai pristato savo sukurtą produkciją mokyklos (miesto, Respublikos, užsienio, interneto) bendruomenei. 3.1.4. Populiarindamas savo sukurtą produkciją, tinkamai vadovauja bei į veiklą įtraukia draugus.
--	-------------------------------------	---	--

7. Turinio apimtis:

7.1. Mokytojas, dirbantis pagal šią programą, turėtų padėti mokiniams suvokti kino ir videomeno prigimtį per praktišką meninės raiškos priemonių ir technikos pažinimą, pasiūlydamas mokiniams prieinamas ir meninę problemą padedančias spręsti raiškos priemones.

7.2. Filmų kūrimo turinį sudaro:

7.2.1. Rekomenduojamas peržiūrų repertuaras, žanrai ir rūšys:

(*Pastaba.* Nurodyti pavyzdžiai nėra privalomi. Mokytojas turėtų domėtis meniniu vyksmu ir, atsižvelgdamas į kultūrinę aktualijas, gali parinkti kitus pavyzdžius.)

Žanrai, rūšys	Repertuaras
Vaidybinis kinas:	
istorinis epas	R. Skoto „Gladiatorius“, P. Džeksono „Žiedų valdovas“, L. Besono „Žana d’ Ark“;
trileris	K. Tarantino „Bulvarinis skaitalas“, G. Ričio „Revolveris“, M. Skorsezės „Infiltruotieji“;
kostiuminė drama	K. Šekaro „Elžbieta“;
komedija	G. Pireso „Taksi“, E. Kusturicos „Pogrindis“;
drama	P. Almodovaro „Sugrįžimas“, M. Poloneno „Šuns nagų kirpėjas“, N. Michalkovo „Sibiro kirpėjas“, K. Kešlovskio „Mėlyna“;
melodrama	E. Rezanovo „Tarnybinis romanas“, Dž. Kamerono „Titanikas“, A. Mingelos „Anglas ligonis“, V. Vordo „Kur nuneša sapnai“;
fantastinis kinas	A. ir L. Vačovskių „Matrica“, R. Hovardo „Apolonas 13“;
trumpametražis kinas	„Visi nepastebėti vaikai“;
televizijos filmas	T. Huperio „Elžbieta I“;
muzikinis filmas	B. Lührmano „Mulen Ružas“, R. Maršalo „Čikaga“, A. Govarikerio „Lagaan“;
Dokumentinis kinas	M. Spurloko „Super didelis aš“, A. Matelio „Prieš parsikrendant į žemę“.
Animaciniai filmai	H. Miyazakio „Stebuklingi Šihiro nuotykiškai dvasių pasaulyje“, „Keliaujanti pilis“, V. Popovo „Trise iš Rūgpienių kaimo“, V. Stepancevo „Mažylis ir Karlsonas“, J. Noršteino „Ežiukas rūke“ ir t. t. (Animacinius filmus iš šio repertuarą įtraukiame dėl to, kad juose labai lengva pastebėti sudedamąsias scenarijaus dalis – užuomazgą, vystymą, kulminaciją ir atomazgą.)
Lietuviškasis kinas	A. Puipos „Elzė iš Gilijos“, K. Gudavičiaus „Ideali pora“, V. Žalakevičiaus „Niekas nenorėjo mirti“, R. Banionio „Vaikai iš Amerikos viešbučio“.
Videomenas	Susipažinimas (pasirinktinai) su videomeno atstovų, tokių kaip Nam

	June Paiko, Jono Meko, Billo Violos, Eglės Rakauskaitės, Gintaro Šepučio, Gedimino ir Nomedos Urbonų, Evaldo Janso ir kt. televizijos laidos, reportažai, muzikiniai filmukai, reklamos, videoprojekcijos.
--	--

7.2.2. Filmavimo galimybės. Mokiniai turėtų būti išbandę savo kūryboje: 1) kadro kūrimo elementus – apšvietimą, spalvą, kompoziciją; 2) kadro vaizdo kaitą – rakursus, plano stambumą; 3) filmavimo vietos (lokacijos) pasirinkimo reikšmę; 4) scenarijaus rūšis ir kūrimo principus (autorinis, literatūrinis, spontaniškasis scenarijus (filmavimas be išankstinio sumanymo); scenarijaus struktūros elementai: užuomazga, dėstymas, kulminacija, atomazga ir dramaturginiai sprendimai).

7.2.3. Montavimo galimybės. Mokiniai turėtų suvokti montavimo elementų (kadru kaita, trukmė, ritmas, tempas, garso takelis, epizodų ir scenų kaita) reikšmę galutiniam meniniam produktui ir praktiškai juos išbandę dėlioti į meninę kompoziciją.

7.2.4. Techninės priemonės. Mokiniai turėtų būti įvaldę kino ir videomeno kūrimo technines priemones: išmanyti kūrybinės komandos vaidmenis (režisierius, aktorius, opertorius, prodiuseris, dailininkas), gebėti valdyti techniką (filmavimo kamera, montavimo programa).

7.3. Rekomenduojamas toks kūrybinės produkcijos minimumas:

bendrojo kurso mokiniai, laisvai pasirinkę žanrą, kas pusmetį turėtų sukurti po 2 videomeno produktus;

išplėstinio kurso mokiniai, laisvai pasirinkę žanrą, kas pusmetį turėtų sukurti po 4 videomeno produktus.

Produkcijos žanro neapibrėžiame, nes televizijos kūriniai ir vaidybinių žanrų filmai gali būti lygiai tokios pačios meninės vertės, todėl kokio žanro produktą nori kurti, galėtų nuspręsti pats mokinys. Tai leistų mokiniui laisviau rinktis technologinius sprendimus ir būti imliam naujovėms.

8. Rekomenduojama techninė bazė:

Skaitmeninės vaizdo kameros ir fotoaparatai

Kompiuteriai, kompiuterių klasė

Vaizdo montavimo programos (pavyzdžiui, *Windows Movie Maker*, *Adobe Premiere*, *Adobe AfterEffect* ar kt.)

Elektroninio pašto programa (pavyzdžiui, *Outlook Express* ar kt.)

Programa sąmatai skaičiuoti (pavyzdžiui, *Excel* ar kt.)

Programa filmo muzikai pritaikyti (pavyzdžiui, *Sound Forge*, *Wave Lab* ar kt.).